

Uzasadnienie

1. Relacja rektor - wydziały

Obecna wersja ustawy pozwala ukształtować ustrój uczelni w sposób bardziej albo mniej scentralizowany. Wybór ustroju zaproponowany w projekcie Statutu WUM jest spozycjonowany bliżej modelu scentralizowanej władzy rektorskiej. Inne duże polskie uczelnie zdecydowały się wybrać model mniej scentralizowany. Przykładami są tutaj projekty statutów Uniwersytetu Warszawskiego czy Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Głównym czynnikiem przemawiającym za uznaniem obecnego projektu Statutu za proponujący scentralizowaną władzę Rektora jest bardzo słaba rola rad wydziałów. Przyjęta konstrukcja zakłada, że zadania i skład rady wydziału ustala dziekan, który z kolei jest powoływany przez rektora. Brak określenia zadań i składu rad wydziału w statucie oznacza, że będą one mogły być ustalane dość dowolnie przez konkretne osoby, a wpływ społeczności akademickiej na te decyzje będzie ograniczony.

W projektach statutów UW i UJ określono tymczasem jasno status i kompetencje rad wydziałów, i wydaje się, że projekt statutu WUM mógłby pójść w tym samym kierunku. Rada wydziału jest naturalnym partnerem Rektora w podejmowaniu ważnych decyzji. Bycie rzeczywistym, silnym partnerem w dyskusji wymaga posiadania pewnej, gwarantowanej statutem pozycji. W obecnej wersji statutu ta pozycja jest bardzo słaba, bezpośrednio zależna od każdorazowej decyzji dziekana, powoływanego przez Rektora.

Rekomendacja: uregulować w statucie WUM skład i zadania rad wydziałów, korzystając z rozwiązań UW i UJ.

2. Współpraca Rektora ze społecznością akademicką (radami wydziału i komisją konkursową) w zakresie konkursów dotyczących powoływania kierowników jednostek organizacyjnych.

Proponowany w projekcie Statutu sposób przeprowadzenia konkursów na kierowników jednostek organizacyjnych nie jest optymalny. Po pierwsze, nie zapewnia on w żaden sposób udziału niezależnej reprezentacji wydziałów w tym procesie. Wynika to ze wskazanej powyżej słabej pozycji rad wydziałów w projekcie Statutu. Tymczasem taki udział jest konieczny ze względów czysto pragmatycznych - decyzja o powołaniu kierownika jakiegokolwiek jednostki organizacyjnej powinna odbywać się przy udziale danej społeczności, wobec której powołana osoba będzie pełniła swoją kierowniczą funkcję. Brak takiego udziału może powodować poważne konflikty związane z „narzuceniem” konkretnej osoby danej społeczności i skutkować niską efektywnością zarządczą. Warto wskazać, że projekt Statutu przewiduje konsultowanie ze studentami i doktorantami kandydatury osoby pełniącej funkcje kierownicze dotyczące studentów i doktorantów, nie przewiduje natomiast podobnej konsultacji z radami wydziałów co do osób kandydujących na inne stanowiska kierownicze.

Po drugie, zgodnie z obecnym projektem Statutu Rektor powołujący daną osobę na stanowisko kierownicze nie jest w żaden sposób związany oceną komisji konkursowej, która oceniała kandydatów. Takie rozwiązanie stawia pod znakiem zapytania sens powoływania i funkcjonowania komisji - jej ocena może zostać zakwestionowana przez decyzję Rektora.

Rekomendacja: ustalić generalny obowiązek powołania na dane stanowisko osoby, która została najwyżej oceniona przez komisję konkursową oraz ustalić jasne zasady odstąpienia rektora od rekomendacji komisji. Wprowadzić wymóg uzyskania przez kandydatów opinii rady relewantnego wydziału, aby uniknąć powołania kandydata powszechnie nieakceptowanego przez daną społeczność.

3. Sposób głosowania w Senacie

Obecny tryb głosowania Senatu WUM jako zasadę przyjmuje głosowanie jawne. Głosowanie tajne ma miejsce w sprawach osobowych oraz wtedy, gdy zawnioskuje o takie głosowanie członek Senatu i wniosek ten zostanie poparty w głosowaniu przez Senat. Rozwiązanie to odbiega od wcześniejszego rozwiązania przyjętego w Statucie WUM, w którym do tajności głosowania wystarczył sam wniosek członka Senatu, bez konieczności jego głosowania.

Poprzednie rozwiązanie wydaje się dużo lepsze. Jest powszechnie znaną prawdą w prawoznawstwie, że głosowanie tajne zapewnia większą swobodę decyzji głosującego niż głosowanie jawne. Jeśli ktokolwiek z członków ciała kolegialnego zgłasza wniosek o głosowanie tajne, oznacza to, że ma obawy o pełną swobodę decyzyjną w głosowaniu nad daną sprawą. Obawa ta jest zazwyczaj związana z faktem, że ujawnienie czyjejś decyzji w danej sprawie może oddziaływać na sposób głosowania - np. może powodować głosowanie za danym rozwiązaniem nie ze względów merytorycznych, ale osobistych. Takimi względami może być obawa o utrzymanie dobrej relacji z osobą proponującą rozwiązanie, nad którym odbywa się głosowanie. Z tych powodów wymóg dodatkowego (jawnego) głosowania nad wnioskiem o utajnienie torpeduje sens wniosku o utajnienie: osoba obawiająca się głosowania jawnego musi ujawnić fakt, że obawia się takiego głosowania przez jawne poparcie wniosku o utajnienie. W efekcie będzie prawdopodobnie głosować przeciw utajnieniu – co spowoduje, że mimo obaw dotyczących swobody głosowania będzie ono najprawdopodobniej jawne. Proponowane rozwiązanie nie będzie, więc realizowało celu, dla którego ma funkcjonować.

Rekomendacja: powrócić do dotychczasowego rozwiązania stosowanego w Statucie WUM - brak konieczności dodatkowego głosowania nad wnioskiem o utajnienie, wystarczający jest sam wniosek o takie głosowanie.

Dodatkowa rekomendacja: głosowanie tajne zawsze powinno odbywać się przy wykorzystaniu identycznych, uniemożliwiających ustalenie tożsamości głosującego kart do głosowania. Inna forma głosowania tajnego (np. głosowanie elektroniczne) nie zapewnia poczucia tajności głosującemu, a taka jest główna rola formy głosowania tajnego

4. Proces konsultowania projektu Statutu.

Proces konsultowania projektu Statutu odbywał się w bardzo krótkim terminie, niepozwalającym na w pełni całościową dyskusję i zaopiniowanie przez wciąż funkcjonujące rady wydziału.

Wątpliwości budzi także zakres ustosunkowania się autorów Projektu do uwag zgłoszonych przez społeczność akademicką. Raport z konsultacji Projektu w wielu miejscach nie uwzględnia zgłoszonych uwag, nie podając uzasadnienia. W wielu miejscach (np. uwagi do §17) uzasadnienie odnosi się tylko do części zgłoszonych uwag.

Zasady konsultacji aktów prawnych wynikające z polskich i międzynarodowych standardów wymagają, aby projektodawca przedstawił wyczerpujące uzasadnienie zarówno dla przyjęcia, jak i odrzucenia każdej uwagi zgłoszonej do projektu takiego aktu. Jest to oczywiście zadanie mozolne, jednak tylko wtedy, gdy zostaje ono wykonane, kształtuje się duch prawdziwej partycypacji w decydowaniu o sprawach wspólnych.

Rekomendacja: umieścić bądź rozszerzyć uzasadnienia do wszystkich uwag zgłoszonych w procesie konsultacji projektu statutu.

5. Tryb zgłaszania kandydatów na Rektora przez Radę Uczelni.

Zgodnie z §18 ust. 2 Projektem Statutu Rada Uczelni nie jest związana żadnymi kryteriami w kwestii tego, których ze zgłoszonych kandydatów na Rektora wskazuje. Oznacza to, że Projekt nie przewiduje ograniczeń w preselekcji kandydatów przez Radę, nawet jeśli spełniają oni kryteria formalne.

Rekomendacja: wprowadzić kryteria selekcji kandydatów, na przykład przez wskazanie, że Rada przedstawia ranking wszystkich kandydatów, którzy spełnili wymogi formalne, wraz ze swoją uzasadnioną merytorycznie rekomendacją (preferencją).

6. Kolejność zgłaszania kandydatów na członków Rad Dyscyplin Naukowych

Pewne wątpliwości budzi §64 Projektu Statutu, dotyczący wyboru do Rad Dyscyplin, w szczególności regulacja dotycząca uwzględnienia kolejności zgłaszania kandydatów. Nie wiadomo kto tę kolejność i w jaki sposób ustala, co stwarza możliwość niejasności bądź nadużyć. Nie jest także jasne (i nie zostało to wyjaśnione w procesie konsultacji), dlaczego konieczne jest ograniczenie liczby kandydatów i wprowadzenie kolejności zgłoszeń.

Rekomendacja: Zrezygnować z ograniczania liczby kandydatów oraz zasady kolejności zgłoszeń.

7. Rada uczelni

Pewne wątpliwości budzi §34 Projektu Statutu pkt. 1.3.a, dotyczący opiniowania planu rzeczowo-finansowego. Wydaje się naturalnym, aby w punkcie 1.3.a było zatwierdzenie planu rzeczowo-finansowego skoro Rada Uczelni ma być odpowiedzialna za zatwierdzenie sprawozdania z wykonania rzeczowego planu (pkt. 1.3.b). Również w kompetencjach Senatu uczelni brakuje punktu dotyczącego zatwierdzenia rzeczowego planu.

Rekomendacja: Rozważenie zawnioskowanie do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o uściślenie tego punktu w Ustawie 2.0.

